

**Az ENSZ
Közgyűlésének
hatvanharmadik
ülésszaka 2008.
szeptember 16-án
kezdi meg munkáját**

Háttéranyag
2008. szeptember

Az ENSZ Közgyűlése 2008. szeptember 16-án kezdi meg 63. ülészakát

Az ENSZ Közgyűlése szeptember 18-án nyitja meg 63. ülészakát a szervezet New York-i központjában. Az éves általános vita, amelyen hagyományosan több tucatnyi állam- és kormányfő, illetve miniszter közleménye hangzik el, 2008. szeptember 23-án, kedden veszi kezdetét és 2008. október 1-vel zárul.

Számos fontos esemény szerepel a 63. ülészak napirendjén, amely 2009 szeptember közepéig tart. Szeptember 22-én, az általános vita megkezdése előtt kerül sor a "Afrika fejlesztési szükségletei: a különböző kötelezettségek megvalósításának állapota, kihívások és az előttünk álló út" elnevezésű magas szintű találkozóra. Szeptember 25-én egy magas szintű eseményre kerül sor a Millenniumi Fejlesztési Célokról, amelyet a főtitkár és a közgyűlés elnöke közösen hív össze. Közvetlenül az általános vita után, 2008. október 2–3. között a közgyűlés egy kétnapos magas szintű plenáris értekezlet tart az Almati cselekvési program áttekintésére – a tervet 2003-ban tárgyalták azzal a céllal, hogy segítse a tengerparttal nem rendelkező fejlődő tranzitországokat földrajzi hátrányuk leküzdésében. Ezen kívül november 29. és december 2-a között kerül sor Dohában (Katar) a Monterreyi Konszenzus Megvalósításának Felülvizsgálatára szervezett Nemzetközi Fejlesztés-finanszírozási Konferenciára. A Közgyűlés 2008. december 10-én plenáris ülésén

megemlékezik az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozat elfogadásának hatvanadik évfordulójáról. Egyéb kulcsfontosságú kérdések mellett a Közgyűlés az alábbi témákra tér ki:

- Az Egyesült Nemzetek demokratikusabbá tétele, beleértve a Biztonsági Tanács és a Bretton Woods-i intézmények munkájának értékelését, és a Közgyűlés munkájának fellendítését;
- Az éhínség, szegénység, valamint a tiszta ivóvízhez és alapvető egészségügyi ellátáshoz való elégtelen hozzáférés megszüntetését célzó fejlesztések finanszírozása;
- Klímaváltozás egy megosztott, de egymástól ökológiailag kölcsönösen függő világban;
- Az ENSZ "Víz az életért" nemzetközi évtizede (2005-2015) céljainak elérése;
- Terrorizmusellenes stratégia végrehajtása az emberi jogok tiszteletben tartása mellett;
- Emberi biztonság, mint a nemzetközi béke és biztonság része, beleértve a leszerelést és a nukleáris ellenőrzést.

A Közgyűlés a fent említett prioritásokat megvizsgálja a nemek közti esélyegyenlőség szempontjából, és ezen felül folytatja az olyan kérdésekkel kapcsolatos témák megvitatását is, mint a rendszer egészére vonatkozó koherencia, a fenntartható fejlődés és a HIV/AIDS.

A többoldalú tárgyalások fóruma

Az ENSZ fő tanácskozó, politika-alkotó (policymaking) és képviseleti szerveként központi szerepet betöltő Közgyűlést az ENSZ Alapokmánya hívta életre 1945-ben. A világszervezet 192 tagállamát tömörítő testület a többoldalú párbeszéd fórumaként szolgál az ENSZ Alapokmányában rögzített nemzetközi kérdések teljes spektrumára vonatkozóan. Ezen kívül a Közgyűlés jelentős szerepet játszik a nemzetközi jog kodifikálása terén és a nemzetközi jogi normaalkotásban. A testület minden év szeptemberétől decemberig intenzíven, rendszeres időközönként ülészik, ezt követően pedig szükség szerint ül össze.

A Közgyűlés feladatai és hatásköre

Az Egyesült Nemzetek Alapokmánya értelmében a Közgyűlés:

- Megvizsgálja, és ajánlásokat tesz a nemzetközi béke és biztonság fenntartására irányuló együttműködés alapelveire, beleértve a leszerelés szabályozásának alapelveit;
- Megtárgyal bármely olyan kérdést, amely a nemzetközi békére és biztonságra vonatkozik, kivéve, amikor egy vitás kérdést vagy helyzetet a Biztonsági Tanács éppen tárgyal, hogy javaslatokat tegyen a megoldásra;
- A fenti kivételtől eltekintve megtárgyal bármely kérdést, amely az Alapokmány hatáskörébe, illetve az ENSZ bármely szervének hatás- és feladatkörébe tartozik, és azokra vonatkozó ajánlásokat tesz;

- Tanulmányok elkészítését kezdeményezi, és ajánlásokat tesz, hogy előmozdítsa a nemzetközi politikai együttműködést, a nemzetközi jog fejlesztését és kodifikálását, az emberi jogok és alapvető szabadságok megvalósítását mindenki számára és a nemzetközi együttműködés segítését gazdasági, szociális, kulturális, nevelésügyi és egészségügyi területeken;
- Ajánlásokat tesz bármely olyan helyzet békés rendezésére, bárhol is alakult ki az, amely a nemzetek közötti baráti kapcsolatok gyengítéséhez vezethet;
- Megkapja és megvizsgálja a Biztonsági Tanácstól és az ENSZ más szerveitől származó jelentéseket;
- Megvizsgálja és jóváhagyja az ENSZ költségvetését és meghatározza a tagállamok hozzájárulásának arányait;
- Megválasztja a Biztonsági Tanács nem állandó tagjait, valamint a többi ENSZ tanács és szerv tagjait, és a Biztonsági Tanács javaslata alapján kinevezi a főtitkárt.

A Közgyűlés által 1950. novemberében elfogadott "Egyesülés a békéért" (377 (V)) határozat alapján a Közgyűlés – amennyiben a Biztonsági Tanács állandó tagjainak egyhangú állásfoglalása hiányában az nem tud lépéseket tenni – intézkedhet, amikor úgy tűnik, hogy a béke veszélyben forog, vagy megszegik a békét, vagy egy agresszor megjelenése esetén. A Közgyűlésnek felhatalmazása van arra, hogy azonnal megvizsgálja az ilyen ügyeket, és ajánlásokat tegyen a tagállamoknak a kollektív intézkedésekre a nemzetközi béke és biztonság fenntartásához vagy helyreállításához (lásd lentebb: rendkívüli ülések és rendkívüli sürgősségi ülések).

Bár a Közgyűlés csupán ajánlás jellegű határozatokat hozhat az államok számára a hatáskörébe tartozó nemzetközi kérdésekben, ennek ellenére az általa kezdeményezett - politikai, gazdasági, humanitárius, társadalmi és jogi - intézkedések milliók életét

befolyásolják világszerte. A mérföldkőnek számító, 2000-ben elfogadott Millenniumi Nyilatkozat, és a 2005-ös csúcstalálkozón elfogadott záródokumentum a tagállamok azon kötelezettségvállalásait rögzíti, amelyek célja a békével, biztonsággal és lefegyverzéssel együtt a fejlesztés, a szegénység visszaszorítása, az emberi jogok és a jogrend megerősítése, valamint környezetünk védelme, Afrika megsegítése, és az ENSZ megerősítése.

Konszenzuskeresés

A Közgyűlés minden tagállama egy szavazattal rendelkezik. Az olyan alapvető fontosságú kérdésekben, mint a béke és biztonság, és a Biztonsági Tanács tagjainak megválasztása kétharmados többségre van szükség, más esetekben azonban a testület egyszerű többséggel dönt.

Az utóbbi években a Közgyűlés egyes kérdésekben a formális szavazás helyett mindinkább konszenzusra törekedett annak érdekében, hogy a testület döntései nagyobb legitimitással bírjanak. Ennek értelmében az elnök a delegációkkal való megegyezést követően kezdeményezheti, hogy a határozatot szavazás nélkül fogadják el.

A 2005. évi csúcstalálkozó nyomon követése

A Millenniumi Nyilatkozat és a 2005. évi csúcstalálkozó nyilatkozata értelmében a Közgyűlés máig két kiegészítő testületet hozott létre: a Békeépítő Bizottságot és az Emberi Jogi Tanácsot. Ezen kívül elfogadta a Terrorizmusellenes Stratégiát, és számos, a Gazdasági és Szociális Tanács megerősítését és a Titkárság megreformálását szolgáló intézkedést hagyott jóvá. A fennmaradó kérdések egy részének megvitatása, így a Terrorizmusellenes Stratégia végrehajtása, az ENSZ-rendszeren belüli koherencia és a környezetvédelmi tevékenységek intézményi keretének megerősítése, valamint a menedzsment és a Titkárság reformja a 63. ülészenakon várhatóan folytatódik majd.

A Közgyűlés munkájának újbóli életre keltése

Az elmúlt években jelentős erőfeszítéseket tettek a Közgyűlés munkájának összehangoltabb és lényegre törőbb működése érdekében. Ez a kérdés az 58. ülészenak óta kiemelt prioritás, majd az azt követő ülészenakokon is lépéseket tettek a napirend korszerűsítése, a főbizottságok munkamódszereinek és gyakorlatának fejlesztése, az Általános (Ügyrendi) Bizottság szerepének megszilárdítása, az elnök szerepének és hatáskörének kibővítése, és a Közgyűlés a főtitkár kiválasztási folyamatában játszott szerepének áttekintése érdekében.

A testület által 60. ülészenakán, 2006. szeptember 8-án meghozott 60/286 határozat mellékleteként elfogadott szöveg egyebek mellett kiemelt fontosságú aktuális kérdésekben a nemzetközi közösség számára informális és interaktív viták megtartására ösztönöz. Az elfogadott dokumentum, amelyet a Közgyűlés munkájának újbóli életre keltésére létrehívott ad hoc bizottság arra kérte a Közgyűlés elnökét, hogy javasoljon témákat ezekhez a vitákhoz. A 62. ülészenakon a következő öt téma vitája volt napirendre: klímaváltozás, Millenniumi Fejlesztési Célok, menedzsment-reform, emberi biztonság és embercsempészet.

A 62. ülészenaktól kezdve, gyakorlattá vált, hogy a Főtitkár rendszeresen tájékoztatja a tagállamokat a Közgyűlés informális találkozóin közelmúltbeli tevékenységeiről és utazásairól. A Főtitkár és a tagállamok közötti konzultációs lehetőség jó fogadtatásra talált, ezért a gyakorlat valószínűleg folytatódik majd a 63. ülészenak ideje alatt is.

A Közgyűlés elnökének, alelnökeinek és a főbizottságok elnökeinek megválasztása

A Közgyűlés munkájának újbóli életre keltésének eredményeképp, és a 30-as számú eljárási szabály értelmében, a Közgyűlés most már az új ülészenak kezdete előtt legalább három hónappal választja meg

elnökét, alelnökeit és a főbizottságok elnökeit. Ezzel is tovább erősíti a főbizottságok közti, illetve a bizottságok és a plenáris ülés közötti munka összehangolását és előkészítését.

Általános Bizottság

Az Általános, vagy Ügyrendi Bizottság, amelyet a Közgyűlés elnöke, 21 alelnöke és a hat főbizottság elnökei alkotnak, javaslatot tesz a Közgyűlésnek a napirend elfogadásával, a napirendi pontok felosztásával és munkájának megszervezésével kapcsolatban.

Az elmúlt ülészekok alatt az Általános Bizottság szerepe tovább nőtt a Közgyűlés munkáját érintő speciális kérdésekről folytatott, minden tagállam számára nyitott informális találkozóknak és tájékoztatóknak köszönhetően.

Mandátumvizsgáló Bizottság

A Mandátumvizsgáló Bizottságot a Közgyűlés nevezi ki minden ülészekokra. Feladata, hogy jelentést tegyen a Közgyűlésnek a képviselők megbízólevelének hitelességéről.

Általános vita

A 63. ülészekok ideje alatt zajló éves általános vita, amely lehetőséget nyújt a tagállamoknak arra, hogy véleményüket fontos nemzetközi kérdésekkel kapcsolatban kifejtsék, szeptember 23-án, kedden kezdődik és 2008. október 1-én, szerdán fejeződik be. A vita keretét a 63. ülészekok elnöke által felterjesztett "a globális élelmiszerválság hatása a szegénységre és az éhínségre a világban, valamint az Egyesült Nemzetek demokratizálásának szükségessége" elnevezésű kiemelt téma adja. Az ülészekok globális vonatkozású kiemelt témáinak kiválasztása 2003-ra nyúlik vissza, amikor a Közgyűlés a 2003. decemberi 58/126 határozatának értelmében saját szerepének és hatáskörének alátámasztására bevezette ezt a gyakorlatot. A megszokott (a 2003. márciusi 57/301 határozat által lefektetett) kilenc munkanap helyett idén hat napig tart az

általános vita, hogy azután teret adjon az Almati cselekvési program áttekintésére összehívott kétnapos magas szintű plenáris értekezletnek, mely 2008. október 2 és 3 között kerül megrendezésre. Az 52. ülészekok által meghonosított gyakorlatnak megfelelően a Főtitkár az általános vitát megelőzően nyújtja be jelentését a világszervezet működéséről.

Hat Főbizottság

Az általános vita lezárása után a Közgyűlés megkezdzi az egyes napirendi pontok megvitatását. A napirendi pontok nagy száma miatt (a 63. ülészekok napirendjén több mint 160 napirendi pont szerepel) a Közgyűlés a hat Főbizottság valamelyikének kiutalja a hatáskörébe tartozó témák megtárgyalását. A Főbizottságok megvizsgálják az egyes pontokat, ahol lehetséges, megpróbálják az egyes államok megközelítéseit egymással összhangba hozni, majd többnyire határozat- és döntéstervezetek formájában javaslatokat tesznek a Közgyűlés plenáris ülésén.

A Közgyűlés hat Főbizottsága: a fegyverzet-leszereléssel és a vonatkozó nemzetközi biztonsági kérdésekkel foglalkozó Leszerelési és Nemzetközi Biztonsági Bizottság (Első Bizottság), a Speciális Politikai és Dekolonizációs Bizottság (Negyedik Bizottság), amely olyan különböző, a plenáris ülésen, vagy más bizottságok által nem érintett politikai témákért (mint a dekolonizáció) felelős, a gazdasági kérdésekre specializálódott Gazdasági és Pénzügyi Bizottság (Második Bizottság), a Szociális, Humanitárius és Kulturális Bizottság (harmadik bizottság), amely a társadalmi és kulturális ügyekért felel, az ENSZ költségvetését és adminisztrációját vizsgáló Adminisztratív és Költségvetési Bizottság (Ötödik Bizottság), és a nemzetközi jogi kérdéseket megvitató Jogi bizottság (Hatodik Bizottság).

Bizonyos napirendi pontok esetében, mint a palesztin-kérdés és a közel-keleti helyzet, a Közgyűlés közvetlenül plenáris ülésein dönt.

A Közgyűlés munkacsoportjai

A Közgyűlés a fontosabb kérdések részletesebb vizsgálata érdekében munkacsoportokat hoz létre, amelyek cselekvési javaslatokat fogalmazznak meg a témában a Közgyűlés számára. Az 1993. december 3-án, a 48/26 számú határozattal életre hívott munkacsoport, amely a tagállamok méltányosabb biztonsági tanácsi képviselőjével és a tagok létszámának kibővítésével foglalkozik a 62. ülés alatt sem szűnt meg, munkáját várhatóan a 63. ülés alatt is folytatja.

Regionális csoportok

Az évek során különböző, a konzultációk eszközéül szolgáló, és az eljárási rendet megkönnyítő informális regionális csoportosulás alakult ki a Közgyűlés tevékenysége nyomán. Ilyenek: az afrikai, az ázsiai, a kelet-európai, a latin-amerikai és karibi, a nyugat-európai és más államok csoportja. A Közgyűlés elnöki posztját, a rotációs rendszer alapján, mindig más regionális csoport adja. A 63. ülés elnökét a latin-amerikai és karibi államok csoportjából választották.

Rendkívüli és rendkívüli sürgősségi ülések

A rendes üléseken kívül a Közgyűlést rendkívüli és rendkívüli sürgős ülésszakra is összehívhatják.

A mai napig a testület 28 rendkívüli ülést tartott, az olyan, kiemelt figyelmet érdemlő ügyekben, mint a palesztin-kérdés, az ENSZ pénzügyei, Namíbia, a leszerelés, a nemzetközi gazdasági együttműködés, az apartheid, a kábítószer, a

környezetvédelem, a népesség és a nők helyzete, a társadalmi fejlődés, a gyarmatosítás, valamint a HIV/AIDS. A Közgyűlés 28. rendkívüli ülészsaka, 2005. január 24-én emlékezett meg a náci koncentrációs táborok felszabadításának hatvanadik évfordulójáról.

Az eddig összehívott tíz rendkívüli sürgős ülészsakra akkor került sor, amikor egy bizonyos kérdéssel kapcsolatban a Biztonsági Tanácsban patthelyzet alakult ki, így például: Magyarország (1956), Szuezi (1956), a Közel-Kelet (1958 és 1967), Kongó (1960), Afganisztán (1980), Palesztina (1980 és 1982), Namíbia (1981), a megszállt arab területek (1982), valamint a megszállt Kelet-Jeruzsálemben és a fennmaradó megszállt Palesztin területeken folytatott illegális izraeli tevékenység (1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004 és 2006) kapcsán. A Közgyűlés döntött a tizedik rendkívüli sürgős ülészsak ideiglenes elhalasztásáról és felhatalmazta a Közgyűlés elnökét, hogy azt csak a tagállamok kérésére hívja majd újra össze.

A Közgyűlés munkafolyamata

Az ENSZ egész éves munkáját nagyrészt a Közgyűlés döntései határozzák meg, amelyeket:

- a bizottságok, és más, a Közgyűlés megbízásából a leszereléssel, a világúrral, a békefenntartással, a gazdasági fejlesztéssel és az emberi jogok tanulmányozásával foglalkozó testületek, illetve
- az ENSZ Titkársága - a főtitkár és nemzetközi tisztviselőkből álló személyzete hajtják végre.